

مبانی نظری، رویکردها و ابعاد جامعه اسلامی در منظومه فکری مقام معظم رهبری (مد ظله العالی)

مرضیه پیلهور ۱

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۱۰/۰۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۹/۱۵

چکیده

حکومت اسلامی، دارای مبانی نظری اصیلی است که افراد جامعه با اتکا و عمل به آن مبانی شروع به خلق و ایجاد حرکت تحول‌انگیز و مؤثر خویش می‌نمایند و رویکرد عملی افراد و سردمداران آن جامعه، نشأت‌گرفته از آن مبانی است و برای رسیدن به اهداف تعیین شده خود، به این مبانی اصیل تمسک می‌جویند. این پژوهش، با هدف تبیین مبانی نظری، رویکردها و ابعاد جامعه اسلامی و تحقق جامعه اسلامی با تأکید بر دیدگاه مقام معظم رهبری انجام گرفته است. روش تحقیق پژوهش حاضر به صورت کتابخانه‌ای و اسنادی می‌باشد. یافته‌های پژوهش با توجه به فرمایشات مقام معظم رهبری و مبانی حکومت اسلامی در درجه اول مبتنی بر شناخت انسان از خدا و خود و طبیعت و تاریخ می‌باشد و مبنای دیگر آن حق‌گرایی، ایمان دینی و عقلانیت و خردورزی است و محوریت قوانین قرآن، ایمان ولایی و رفتار و مناسبت‌های اجتماعی مردم نیز از دیگر اصول مبنایی حکومت اسلامی است. با تمسک به این مبانی اصیل و ارزشمند رویکردهای حکومت اسلامی در بعد سیاسی می‌بایست براساس حفظ عزت و اقتدار حکومت اسلامی و حمایت از کشورهای ضعیف و مورد ظلم واقع شده و در بعد فرهنگی باید در جهت رسیدن افراد جامعه به هدف نهایی کمال انسانی و در بعد امنیتی حفظ امنیت مرزها و کیان جامعه اسلامی و حفظ آرمان‌های اصیل انقلاب و در بعد اقتصادی، تلاش برای ایجاد رفاه عمومی مردم و رفع تبعیض و اقتصاد عاری از ربا و تکاثر تنظیم می‌گردد و در این راستا، مسؤولین و دلسوزان نظام بایستی از منظومه فکری مقام معظم رهبری در زمینه‌های مختلف بهره لازم را ببرند.

واژگان کلیدی: مبانی نظری، رویکردهای حکومت اسلامی، ایمان ولایی، ایمان دینی.

مقدمه

از زمانی که بشر زندگی بر روی زمین را آغاز کرده، برای دستیابی به قدرت و برتری نسبت به سایر موجودات عالم و حفظ آن، دست به اقداماتی زده است و در این میان، دین نیز به عنوان یکی از مهم ترین ابزارها در جهت تکامل زندگی بشر نقش و تأثیر بسزایی ایفا نموده است. با ظهور اسلام برترین نوع حکومت یعنی حکومت اسلامی شکل گرفت. جامعه تحت حاکمیت این نوع از حکومت با بهره‌مندی از تعالیم عالیة قرآن و سیره نبوی و اهل بیت (ع) می‌تواند ضامن سعادت و خوشبختی افراد جامعه گردد. این جامعه از صفات بارزی چون مطابقت با نیازهای مادی و معنوی تمام مردم و عالی‌ترین قابلیت‌های رشد و پیشرفت و جهانی‌شدن برخوردار است. آیات قرآن کریم تأکید فراوانی بر تشکیل حکومت اسلامی داشته و در عمل به واقعیت پیوستن بسیاری از دستورات خود را منوط به تشکیل حکومت اسلامی، می‌داند. در ایران نیز پس از همدلی مردم با آرمان‌های بنیان‌گذار کبیر انقلاب اسلامی حضرت امام خمینی (ره) و پس از پیروزی انقلاب اسلامی در بهمن ماه ۱۳۵۷ حکومت جمهوری اسلامی شکل گرفت و با رهنمودهای امام راحل گام‌های اساسی برای رشد و ترقی مادی و معنوی مردم برداشته شد. در ادامه راه، امام خامنه‌ای بودند که به مناسبت‌های مختلف با ارائه راهکارهای سیاسی و اجتماعی و فرهنگی و نظامی و اقتصادی و... در جهت پیش برد اهداف بلند مدت حکومت اسلامی ایفای نقش نمودند. از دیدگاه بنیانگذاران حکومت اسلامی احیای شعائر اسلامی و همسان‌سازی آن با دستاوردها و ابزارهای امروزی می‌بایست همراه با عقلانیت و تلاش دسته جمعی همه افراد جامعه اعم از مسؤولین و مردم باشد. در این راستا، رویکردهای جامعه اسلامی بایستی در همه ابعاد سیاسی و فرهنگی و امنیتی و اقتصادی براساس بن مایه‌های اصیل جامعه اسلامی باشد و مسؤولین بایستی در

جهت استقرار و برپایی قسط و عدل و رفاه عمومی در میان افراد جامعه، قانون مداری و ایجاد امنیت و ایجاد پایگاه‌های اجتماعی برای تعامل مردم و ایجاد فرهنگ مبتنی بر اخلاق با توجه به آموزه‌های اسلامی، و به کارگیری فرمایشات مقام معظم رهبری نهایت اهتمام و تلاش را داشته باشند.

مبانی نظری جامعه اسلامی: بعد از ظهور اسلام جامعه اسلامی توسط پیامبر رحمت و عدالت شکل گرفت و بعد از رحلت ایشان خیلی سریع توسعه یافت و خدمات درخشانی را به بشر ارائه نمود. حکومت شکل یافته براساس دین مبین اسلام، دارای مبانی نظری اصیلی است که موجبات رشد سریع جوامع را فراهم کرده است. در واقع، هر حرکت اجتماعی یا تحولی که صورت می‌گیرد، دارای یک سری مبانی نظری است که افراد جامعه با اتکا و عمل به آن مبانی شروع به خلق و ایجاد حرکت تحول‌انگیز و مؤثر خویش می‌نمایند. به عبارت دیگر، رویکرد عملی افراد و سردمداران آن جامعه، نشأت گرفته از آن مبانی است و برای رسیدن به اهداف تعیین شده خود، به این مبانی اصیل تمسک می‌جویند. در این قسمت از مقاله، سعی گردیده است با استناد به منابع معتبر، مبانی نظری شکل‌گیری جوامع اسلامی، بررسی و تبیین گردد. مهم‌ترین و بارزترین این مبانی عبارتند از:

۱- شناخت خداوند، انسان، طبیعت و تاریخ

اساس جامعه اسلامی، به چگونگی رابطه انسان با آفریدگار جهان مرتبط است. بینش، گرایش و عملکرد انسان‌ها در گرو شناخت کامل و ایمان به قدرت نامتناهی خداوند است. قرآن کریم، خداشناسی را در درجه نخست سرچشمه تمام ارکان و اساس زندگی بشر و یگانه منطبق صحیح و مستحکم انسانیت می‌داند و در آیه شریفه "إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ" (احقاف: ۱۳) بدان اشاره می‌نماید. در تفسیر این آیه شریفه آمده است: «کسانی که به خداوند ایمان

دارند و در این راه استقامت نمودند به تغییرات روزگار و حوادث آن متزلزل و متغیر نمی‌گردند و در تمام جهات زندگی خداوند همراهشان خواهد بود» (حسینی شاه عبد العظیمی، ۱۲: ۷۵/۱۳۶۳) همه حرکت‌ها، گروه‌ها، اجتماعات و بالاخره جامعه اسلامی در صورتی ماندگار و با دوام پایه‌گذاری می‌شود که افرادش رابطه مناسبی با خداوند داشته باشد و چنین رابطه‌ای در صورتی محقق می‌گردد که انسان غرض و غایت خداوند را تأمین نماید و زمانی که چنین ارتباطی با خداوند حاصل شد، جامعه اسلامی هیچ‌گاه متزلزل نمی‌گردد و پایه‌هایش استوار می‌ماند. طبق آیه شریفه "ما عندکم ینفد و ما عند الله باق" (نحل: ۹۶) خداوند ثبات و پایداری جامعه و تمدن اسلامی را تضمین نموده است. به‌طور کلی باید گفت زیرسازی و زیربنای همه افکار، اعتقادات، اخلاقیات و دستورالعمل‌های جامعه اسلامی خداشناسی است (مطهری، ۱۳۷۰، ۶۷/۲۲).

۲. حق‌گرایی، ایمان دینی و عقلانیت و خردورزی

مبنای دیگر جامعه دینی، حق‌گرایی آن است که همه شئون جامعه تجلی‌گاه حق و معنویت باشد. "هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ" (توبه: ۳۳)، "اوست خدایی که فرستاده خویش را به‌عنوان هدایت و معرفی دین حق فرستاده تا بر تمام ادیان پیروزش کند." "اسلام، جریان تاریخ و حرکت بشر و هستی را منطبق بر میزان حق می‌داند و حق، امری منوط به آراء انسان نیست، بلکه خارج از وجود انسان، حق اصالت ذاتی دارد، معیارهایی مقدس، ذاتی، ثابت و ابدی وجود دارد که جامعه دینی ساختارهای خود را بر مبنای آن تنظیم می‌کند. منظور صریح و روشن ما از حق‌گرایی، تطبیق و تنظیم تمام ساختارهای اجتماعی، اقتصادی، سیاسی بر معیار حقی ثابت، ابدی، زوال‌ناپذیر است که جامعه خود را براساس آن تطبیق می‌نماید.

در اندیشه دینی در برابر حق، باطلی وجود دارد که جامعه دینی در برابر آن به تعارض اصولی، جوهری و بنیادی می‌پردازد. حق، در صورتی که معیار اصلی و ثابت و شاخص کلی جامعه دینی قرار بگیرد، خود به جریانی قوی و پولادین تبدیل شده، بر پیکر باطل نواخته می‌گردد و آن را متلاشی می‌سازد: «بَلْ نَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ فَإِذَا هُوَ زَاهِقٌ» (انبیاء: ۱۸). می‌گوییم به وسیله حق بر پیکر باطل و آن را نابود می‌سازد و ناگهان از بین می‌رود". از نظر قرآن، نهضت‌های مقدس، نهضت‌هایی است که در آن‌ها جنگ میان حق و باطل درگیر شده است؛ حق از آن نظر که حق است، نه از آن نظر که تأمین‌کننده منافع است، باطل از آن نظر که باطل است و پوچ و مانع رشد و پیشرفت و تکامل انسان است، نه از آن نظر که بر ضد منافع این گروه یا آن گروه است» (مطهری، ۱۳۷۹: ۱۳۵).

ارکان، مبانی و چارچوب نظری دیدگاه رهبری معظم انقلاب در حوزه حکومت اسلامی، برگرفته از مبانی فکری امام خمینی (ره) است و در برخی موارد شکوفاسازی، گسترش و تکمیل آن مبانی است. چنانچه معظم له در مراسم اولین سالگرد ارتحال امام خمینی (ره) تصریح نمودند: "راه ما همان راهی است که امام بزرگوارمان ترسیم کردند". (بیانات مقام معظم رهبری، ۱۳۹۰/۳/۱۴). مقام معظم رهبری عقلانیت را که یکی از شاخصه‌های بارز و مهم تمدن اسلامی است، چنین تعریف کرده‌اند: "عقلانیت یعنی نیروی خرد انسان را استخراج کردن و آن را بر تفکرات و اعمال انسان حاکم قرار دادن. برای تشکیل مدینه فاضله و امت واحده اسلامی، باید عقل را معیار و ملاک قرار بدهیم. اولین کار در این راستا، این است که تقویت نیروی عقل و خرد در جامعه انجام شود. عقلانیت به معنای محافظه‌کاری، مسامحه و تساهل نیست". همچنین، به اعتقاد ایشان یکی از مشکلات بزرگ مسلمانان، به کار نبستن عقل و خرد خدادادی است که سبب خسارت‌های مادی،

معنوی، دنیوی و اخروی شده و تشکیل امت بزرگ واحد اسلامی را با اخلال مواجه کرده است (همان، ۱۳۸۸/۴/۲۹). معظم‌له دوری روحانیت غربی از عقلانیت و خردورزی در دوره قبل از رنسانس را عامل اصلی پیدایش تمدن منحرف غربی معرفی می‌کند (همان، ۱۳۸۳/۳/۲۲).

۳. محوریت قوانین قرآن، ایمان به ولایت

در اندیشه مقام معظم رهبری، قرآن و جایگاه قوانین آن در جامعه اسلامی از جایگاه مهمی برخوردار است. علت اهمیت بسیار قرآن کریم، جامعیت قوانین آن و جوابگویی آن به همه نیازهای فردی و اجتماعی بشر است. بدیهی است که اولین و عالی‌ترین منبع مشترک بین همه فرق اسلامی، قرآن عظیم است. در اندیشه معظم‌له، عامل اصلی دشمنی معاندان با ایران اسلامی را همین موضوع یعنی محوریت قوانین الهی برگرفته شده از قرآن می‌داند (همان، ۱۳۹۰/۶/۲۶). همچنین، امام خمینی (ره) اعتقاد به محوریت قوانین قرآن را از پیش‌فرض‌های امت واحده اسلامی دانسته‌اند (۱۳۶۸، ۱۰/۴۴۹).

در اندیشه رهبر معظم انقلاب، بعد از محوریت قرآن، نیاز جامعه اسلامی به ایمان ولایی مطرح است. نخستین سنگ زیربنای جامعه دینی، توحید است که بر محور آن، جبهه‌ای متین و غیرقابل نفوذ و شکست تشکیل می‌گردد. آیه الله خامنه‌ای که در حال حاضر سکان‌دار انقلاب اسلامی می‌باشد بارها تأکید و اصرار داشته‌اند که توحید را جهت‌دهنده و ترسیم‌کننده همه صحنه‌های زندگی اسلامی به ویژه بن‌مایه نظام سیاسی اسلام معرفی کنند. این جبهه همان ولایت است که در رأس این جبهه متین، ولی (عامل ارتباطی جامعه با نظام توحیدی) قرار دارد. در چنین جامعه‌ای، در داخل، همه آحاد و جناح‌های ملت موظفند که با دقت و احتیاطی تمام، نیروها را در یک راه و به سوی یک هدف بسیج کرده و از تشتت و تفرق که موجب هرز رفتن

بخشی از نیروهاست، بشدت بهره‌یزند. بسی روشن است که حفظ و رعایت این هر دو رویه ولایت (اتصال و ارتباط و وابستگی داخلی، جدایی و تأثیرناپذیری و عدم وابستگی خارجی) مستلزم وجود یک قدرت متمرکز و مسلط است که در حقیقت واحد تبلور یافته‌ای از همه عناصر مثبت و سازنده اسلام باشد (امام یا حاکم اسلامی) و نیز مستلزم آن است که رابطه‌ای عمیق و نیرومند همه آحاد امت را به شخص حاکم (امام)، یعنی محور اساسی فعالیت و نشاط عمومی جامعه پیوند زند و آنان را به او وابسته سازد ... و در این جاست که بُعد دیگری از ابعاد ولایت جلوه‌گر می‌شود و آن ولایت امام و پیشوای عالم اسلام است (۱۳۵۴، ۱۰۰). ارتباط معنوی، عاطفی و فکری جامعه با «ولی»، همان پذیرش ولایت است که حاکمیت «ولی» را در تمام شؤون فردی و اجتماعی پذیرا شود. اساساً با توجه به مفاهیمی که در روایات دینی ما آمده است، بدون چنین ارتباطی هیچ عملی از فرد مؤمن در جامعه دینی، راه‌گشا و سودمند نخواهد بود و محور پذیرش همه اعمال عبادی بسته به پذیرش چنین ارتباطی خواهد بود.

۴. روابط و مناسبات متقابل اجتماعی

نحوه شکل‌گیری روابط اجتماعی و عوامل دخیل در آن است که جوامع را به اوصافی نظیر سنتی، صنعتی، بدوی، مدنی، دینی، لائیک و غیر آن موصوف می‌کند. براساس این ضابطه، جامعه دینی، جامعه‌ای است که شبکه روابط اجتماعی آن، اعم از روابط اقتصادی، سیاسی، حقوقی و اخلاقی، براساس دین و آموزه‌های آن تنظیم شده باشد. تجمع افراد دین‌دار، مادام که شکل‌های روابط اجتماعی خود را بر طبق دین تنظیم نکرده و نسبت میان مناسبات اجتماعی خود را با دین نسنجیده باشند، موجب پیدایش جامعه دینی نمی‌گردد. جامعه دینی جامعه‌ای است که در آن داوری با دین باشد و افراد خودشان را همیشه با دین موزون کنند (سروش، ۱۳۷۲: ۶۵).

جامعه دینی دغدغه دین دارد، این دغدغه و نیاز به موزون کردن خود با دین تنها محدود به امور فردی و عبادیات و اخلاق فردی نمی‌شود، بلکه نسبت میان دین و کلیه امور و روابط اجتماعی باید سنجیده شود و داوری دین در تمامی شبکه روابط اجتماعی مورد استماع قرار گیرد. معنای این سخن آن نیست که جامعه دینی همه چیزش را از دین أخذ و اقتباس می‌کند و هیچ نیازی به منابع دیگر نظیر عقل و دانش بشری ندارد؛ بلکه مقصود آن است که در مواردی که دین نظر خاصی در عرصه‌ای از عرصه‌های روابط اجتماعی دارد، نباید مورد غفلت قرار گیرد و آن رابطه باید با آموزه دینی موزون شود. همان‌طور که جامعه مدنی بر پایه‌های نظری و فلسفی خاصی استوار بود، ایده جامعه دینی و دخالت گسترده دین در عرصه اجتماع و سیاست و اقتصاد نیز بر پایه‌های نظری ویژه‌ای مبتنی است.

ابعاد و رویکردهای جامعه اسلامی در اندیشه مقام معظم رهبری

از دیدگاه مقام معظم رهبری جامعه اسلامی فضایی است که انسان در آن فضا به لحاظ معنوی و مادی می‌تواند رشد کند و به غایات مطلوبی برسد که خدای متعال او را برای آن غایات خلق کرده است. در یک جامعه اسلامی، ابعاد و رویکردهای گوناگون سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و امنیتی، همگی در جهت ایجاد این فضا و بهره‌مندی انسان‌ها از همه ظرفیت‌های مادی و معنوی، می‌باشند. در این بخش، به رویکردهای مختلف حکومت اسلامی در اندیشه رهبر معظم انقلاب اشاره می‌گردد.

۱. رویکردهای سیاسی

اندیشه سیاسی مجموعه‌ای از باورهای پایدار درباره سیاست، حکومت و اداره جامعه است که خود مشتمل بر دانش‌هایی چون فلسفه سیاسی، کلام سیاسی، فقه سیاسی و مانند آن می‌شود. بی‌گمان، اندیشه سیاسی نقش بنیادین در تحولات اجتماعی و نیز تعیین سرنوشت جوامع دارد. در این میان، اندیشه و آراء رهبران جامعه، کسانی که

اندیشه و عمل سیاسی را توأمان تجربه کرده‌اند و از جایگاه والایی در جامعه، نظام سیاسی و مهم‌تر از آن در نظام دینی برخوردارند، اهمیتی ویژه می‌یابد. با توجه به نقش رفیع رهبری نظام ولایی جمهوری اسلامی ایران در هدایت جامعه و سیاست داخلی و خارجی کشور، تعیین راهبردها، سیاست‌ها و اصول انقلاب اسلامی، همانا توصیف و تبیین اندیشه سیاسی رهبر معظم انقلاب اسلامی، حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای مد ظله العالی امری حیاتی است. مهم‌ترین شاخص‌های سیاسی جامعه اسلامی از دیدگاه رهبری عبارتند از:

- حکومت مردمی
- عدم جدایی دین از سیاست
- منبع قدرت سیاسی
- سیاست خارجی
- نظام بین سلطه

۲. رویکردهای فرهنگی

شکی نیست که ماهیت انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۳۵۷ بیش از هر چیزی متکی به شاخصه‌های فرهنگی و ارزشی جامعه اسلامی ایران بوده و هم اکنون نیز یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های حقیقی و اولویت‌های حیاتی نظام اسلامی، در حوزه مباحث فرهنگی شمرده می‌شود. به عبارتی، وقتی پذیرفتیم که انقلاب اسلامی ایران، به معنای واقعی کلمه، تنها انقلاب فرهنگی در طول تاریخ بشر بوده که هدفش مبنا و اساس قرار دادن فرهنگ غنی اسلامی در کلیه شئون فردی و اجتماعی کشور است، به حیاتی بودن توجه به "فرهنگ" بیشتر پی خواهیم برد.

در واقع، شناخت مبانی فرهنگی و به‌کارگیری صحیح آن در تعامل با مردم به اندازه‌ای مهم و تأثیرگذار است که امام خمینی (رضوان الله علیه) در این باب فرمودند:

"فرهنگ مبدأ همه خوشبختی‌ها و بدبختی‌های یک ملت است. نفوذ و جایگزین شدن فرهنگ آموزنده اسلامی، ملی و انقلاب فرهنگی در تمام زمینه‌ها در سطح کشور آن‌چنان محتاج تلاش و کوشش است که برای تحقق آن سالیان دراز باید زحمت کشید. راه اصلاح یک مملکت، فرهنگ آن مملکت است. اصلاح باید از فرهنگ شروع شود. تبلیغات که همان شناساندن خوبی‌ها و تشویق به انجام آن و ترسیم بدی‌ها و نشان دادن راه گریز و منع از آن است، از اصول بسیار مهم اسلام عزیز است (۱، ۱۳۶۸، ۲۷۳). به تعبیری دیگر، جامعه رشید جامعه‌ای است که بتواند نیازهای فرهنگی خویش را در ره‌گذر حیات و حرکت اجتماعی بازشناخته، از تظاهرات و تمایلات کاذب یا گذرا تفکیک کند و قدرت پاسخگویی به این نیازها و بهره‌گیری از آن‌ها را در جهت رشد و کمال معنوی و مادی دارا باشد. شرط لازم برای تحقق چنین مطلوبی نیز آن است که زمامداران بتوانند سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی کرده و اهم محورهای لازم برای این حرکت را تبیین کنند. از مهم‌ترین ابعاد فرهنگی جامعه اسلامی می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

. تولید علم و علم‌آموزی

. الگوی فرهنگی

. تأثیر کتاب، سینما و رسانه‌ها بر فرهنگ

۳. رویکردهای امنیتی

در منظومه فکری مقام معظم رهبری، امام خامنه‌ای، نیروهای مسلح جایگاه ویژه‌ای دارند و معظم‌له برای نیروهای مسلح و کسانی که در این کسوت انجام وظیفه می‌کنند و به کشور خود و ملت خود خدمت می‌کنند، اهمیت خاصی قائلند و مجموعه نیروهای مسلح را برترین عامل در حفظ امنیت کشور می‌دانند.

«نیروهای مسلح به گفته امیرمؤمنان، دژ ملت، حصن و حصار مستحکم مردم سرزمین‌های خود هستند و امنیت را این‌ها تأمین می‌کنند. و ارزش امنیت و وزنش در هر مجموعه اجتماعی و برای هر ملتی، با چیز دیگری قابل مقایسه نیست. اگر امنیت بود، دانش و پیشرفت عدالت و سرافرازی و عزت و دنیا و آخرت در آن جامعه میسر می‌شود. امنیت که نباشد، دستاوردهای بشری، دست‌نیافتنی می‌شود. این اولین دلیلی است که برای احترام به نیروهای مسلح و اهتمام به این مجموعه‌ها، انسان می‌تواند برای دل خود و رفتار خود اقامه کند» (بیانات امام خامنه‌ای، ۱۴/۱۳۸۸/۷).

وظایف نیروهای مسلح

عمده‌ترین وظایف نیروهای مسلح از منظر مقام معظم رهبری امام خامنه‌ای مد ظله العالی عبارتند از:

- ۱- پایبندی و عمل به مبانی و قوانین اسلام و انجام کار با نیت الهی و با اخلاص.
- ۲- تأمین موضوع مهم امنیت ملی، امنیت کشور، امنیت مرزها و نظم و امنیت جامعه و مردم.
- ۳- حفظ آمادگی برای دفاع از دستاوردهای انقلاب ۴- تربیت عناصر مؤمن، شجاع و حزب الهی.
- ۵- مجاهدت و دفاع از منافع ملی، ارزش‌ها، استقلال و سربلندی مردم.
- ۶- نیروهای مسلح حصارهای مستحکم.
- ۷- حفظ آمادگی رزمی، روحیه و انگیزه دائمی برای دفاع (آمادگی همه جانبه) ۸- خدمت به مردم و آمادگی برای مقابله با حوادث عمومی.
- ۹- ارتقای قابلیت‌ها و توانایی‌های نیروهای مسلح.
- ۱۰- پایداری و استقامت.
- ۱۱- ارتقای سطح و کیفیت آموزش‌های نیروهای مسلح
- ۱۲- سازمان‌دهی و تجهیز کیفی بسیج.
- ۱۳- به‌کارگیری بسیج مردمی ۱۴- ارتقای تجهیزات و امکانات نیروهای مسلح.
- ۱۵- حضور هوشمندانه و آگاهانه و غافل نشدن از توطئه و تجاوز دشمنان.

مردمی بودن نیروهای مسلح

براساس دیدگاه مقام معظم رهبری، امام خامنه‌ای (مد ظله العالی)، مردمی کردن امنیت و اتحاد و یکپارچگی در دفاع در مقابل مهاجم، خدمت به جامعه و مردم با نیت الهی و قصد قربت، برخورد با تخلفات و رفتارهای غیرقانونی مأمورین در جامعه، همراهی مردم و خدمت به مردم و الهام از ایمان عمیق اسلامی، توجه ویژه به حضور و سهم نیروهای مردمی در استقرار امنیت و دفاع از کشور و انقلاب از طریق توسعه و تقویت کمی و کیفی بسیج مستضعفین و از بین بردن هرگونه عوامل جدایی نیروهای مسلح از مردم، از جمله عوامل اصلی تأثیرگذار در رابطه جامعه و نیروهای مسلح است که زمینه‌های اعتماد مردم به نیروهای نظامی و انتظامی را فراهم و باعث افزایش محبوبیت نیروهای مسلح در بین مردم شده و می‌تواند به رابطه جامعه (مردم) با نیروهای مسلح کمک و در نتیجه منجر به پشتیبانی مردم از نیروهای مسلح می‌گردد. ایشان در این باره می‌فرماید: "امروز نیروهای مسلح از ما مردم‌اند، و برای مردم‌اند. افتخار نیروهای مسلح ما این است که هدف‌های خود را از ایمان عمیق اسلامی الهام گرفته است. امروز آموزش، رزم، رزمایش، آمادگی، انضباط، سازندگی ابزارها در درون نیروهای مسلح، همه با اتکای به خدا و الهام از ایمان الهی و اسلامی انجام می‌گیرد". (بیانات امام خامنه‌ای، ۱۳۸۵/۸/۲۰).

جامعه اسلامی دارای چهار پایه اصلی، ایمان، عقلانیت، مجاهدت و عزت است، که هم موجب استحکام نیروهای مسلح و همچنین، باعث استحکام جامعه می‌شود. البته، برجسته‌ترین بخش ویژگی‌ها و وظایف نیروهای مسلح نیز، ایمان، مجاهدت، عزت‌مندی در دفاع از آرمان‌ها و مردم. مردمی بودن و تأمین نظم و امنیت و آرامش در جامعه اسلامی برای مردم و بسترسازی برای پیشرفت کشور و حاکمیت اصول و

ارزش‌ها (عدالت، اخلاق و علم) منطبق است، لذا، این شرایط حاکی از وجود زمینه‌های تعامل بین جامعه و نیروهای مسلح است.

اگر نیروهای مسلح به وظیفه خود عمل کنند، آثار و پیامدهای آن باعث پیشرفت و سربلندی کشور می‌شود، چون امنیت پیش‌نیاز اصلی پیشرفت بوده و امکان تلاش‌های علمی، اقتصادی و معنوی در جامعه فقط در سایه امنیت امکان‌پذیر است و احساس عدم امنیت مهم‌ترین مشکل جامعه محسوب و به‌طور یقین بدون امنیت همه عرصه‌های کشور دچار مشکل می‌شوند.

***عوامل مؤثر در تقویت ارتباط و تعامل جامعه و نیروهای مسلح**

عمده‌ترین عوامل مؤثر در تقویت ارتباط و تعامل جامعه و نیروهای مسلح، شامل دو بخش است:

الف- یک بخش از این عوامل مواردی هستند که باید نیروهای مسلح به آن‌ها توجه کنند، از جمله این عوامل، مکتبی بودن نیروهای مسلح، هم‌عقیده و هم‌فکر بودن نیروهای مسلح با مردم، رفتار و عملکرد شایسته و مطلوب و ارائه خدمت به جامعه و مردم با نیت الهی و قصد قربت است که زمینه‌های افزایش اعتماد مردم به نیروهای نظامی و انتظامی را موجب می‌شوند.

ب- بخش دوم، مردم و نهادهای جامعه هستند که می‌توانند با اعتقاد، اعتماد و پشتیبانی از نیروهای مسلح، زمینه‌های محبوبیت نیروهای مسلح در جامعه را فراهم نمایند.

ج- بخش سوم امنیت، عزت و پشرفت که حاصل ارتباط جامعه و نیروهای مسلح در استقرار امنیت و دفاع از کشور و انقلاب، مردمی کردن امنیت و اتحاد و یکپارچگی در دفاع در مقابل دشمنان مردم و نظام اسلامی و از بین بردن عوامل جدایی نیروهای مسلح از مردم است.

بنابراین، تقویت عوامل فوق به‌عنوان عوامل اصلی تأثیرگذار در روابط جامعه و نیروهای مسلح که بر چهار پایه ایمان، عزت، عقلانیت و مجاهدت استوار است، موجب ارتقای قابلیت‌ها و توانایی‌های نیروهای مسلح، تقویت اقتدار و امنیت جامعه و مردم و در نهایت عزت و استقلال کشور را در سایه نیروهای مسلح قدرتمند فراهم خواهد کرد (رستمی‌پور، ۱۳۹۷: ۳۶۸).

مقام معظم رهبری درباره ایمان‌باوری مسئولین جامعه و به‌ویژه افراد نظامی که در رأس امور می‌باشند، می‌فرماید: "فرماندهان باید در نیروهای مسلح خصوصیات لازم برای فرماندهی را دارا باشند یا دارا شوند، این خصوصیات در درجه اول ایمان است. فرمانده بی‌ایمان به درد فرماندهی نمی‌خورد. ظرفیت ایمانی (باور به توحید و ایمان به دین برحق اسلام) به قدر ثقل کاری که به او محول می‌کنید باید داشته باشد. اگر نداشت، فایده‌ای ندارد. بارها این را تکرار کردیم، ضربه‌اش را می‌خوریم. منظورمان از ایمان برخی تظاهرات ایمانی نیست. باید به اسلام و این نظام و حرکت حقیقتاً مؤمن باشد. به او روآورده باشد" (همان، ۹۴/۱/۳۰). ایشان در یکی دیگر از سخنرانی‌های خود بر این امر تأکید فرموده و می‌فرمایند: "در صدر اسلام، رسول مکرّم اسلام (ص) و صحابه و نیز جانشینان بزرگوار ایشان توانستند با اتکای به خدا، یک تمدن عظیم تاریخی را پایه‌گذاری کنند. آن‌ها هم در برابر قدرت‌های بزرگ زمان خود، علی‌الظاهر کوچک بودند؛ اما ایمان به آن‌ها قدرت بخشید و توانستند برای چندین قرن، عظمتی را در تاریخ ایجاد کنند، ما چرا نتوانیم؟ «ولا تَهْنُوا و لا تَحْزَنُوا و أنتم العلون إن کنتم مؤمنین» (آل عمران: ۱۳۹) شرطش ایمان است." (بیانات امام خامنه‌ای، ۱۳۶۸/۱۲/۳).

رویکردهای اقتصادی

برای تشکیل یک حکومت اسلامی که باعث هدایت و رستگاری مسلمین در دنیا و عقبی باشد، توجه به دستاوردهای مادی حکومت اهمیت به‌سزایی دارد. مقام معظم رهبری با مطرح کردن جهاد اقتصادی، مردم و مسئولین را در زمینه‌های فعالیت اقتصادی تشویق به مجاهدت می‌نماید و می‌فرماید: «اسلام این قابلیت را دارد که بشریت را به سعادت برساند و از لحاظ مادی و معنوی او را رشد دهد» (بیانات مقام معظم رهبری، ۱۳۹۰/۴/۹). مهم‌ترین رویکردهای اقتصادی در اندیشه مقام معظم رهبری عبارتند از:

- ایجاد رفاه عمومی

یکی از شاخصه‌های جامعه اسلامی در اندیشه مقام معظم رهبری، ایجاد رفاه عمومی برای مسلمانان به نحوی عادلانه است. ایشان در بیانات خود به این موضوع مهم توجه بسیاری داشته و به مسئولان کشور و حاکمان اسلامی توصیه نموده است که برای آسایش، امنیت روحی، روانی و اقتصادی مردم باید بیشتر تلاش کنند. بدون شک رفاه عمومی از لوازم و زمینه‌های قوام حکومت اسلامی است. به اعتقاد ایشان، مسلک اقتصادی اسلام این است که سیاست کلی اقتصاد باید ایجاد رفاه عمومی و عدالت اجتماعی در بین تک تک افراد جامعه باشد. در تعالیم اسلام رفاه عمومی مسلمانان یکی از مقوله‌های مهم حکومت به‌شمار آمده است. از دیدگاه اسلام، همه انسان‌ها در برابر بی‌عدالتی و فقر در جامعه مسئول اند و برای تحقق تأمین اجتماعی در جامعه اسلامی به دو بخش تدابیر حکومتی و فردی اشاره شده است. تدبیر حکومتی شامل مواردی از تأمین اجتماعی است که بر مبنای آن حکومت بخشی از ثروت ثروتمندان را طبق ضوابطی مانند زکات و خمس دریافت می‌کند تا برای مصارف عمومی و رفع فقر هزینه کند. تدابیر فردی نیز شامل مصداق‌هایی از تأمین

اجتماعی است که بر مبنای آن افراد به میل و اختیار خود مانند صدقه، نذر، انفاق، وقف و . . . به نیازمندان کمک می‌کنند (بی‌آزار شیرازی، ۱۳۶۳، ۴۴-۶۰).

-استقرار عدالت

عدالت که از اصول دین است، یکی دیگر از شاخصه‌های عمده حکومت اسلامی است. قرآن به عدالت‌ورزی امر می‌کند. «یا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ» (نساء: ۱۳۵). در جایی دیگر غایت ارسال پیامبران را اقامه عدالت معرفی می‌کند. «لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ» (حدید: ۲۵). در تاریخ یکی از عوامل اصلی زوال حکومتها ظلم بوده است که نقطه مقابل عدالت است. براین اساس، در اندیشه مقام معظم رهبری، زوال حکومتها معلول انحراف‌هاست و حکومت‌ها بعد از آن‌که به اوج می‌رسند، به دلیل ضعف‌ها و خلأها و انحراف‌های خود رو به انحطاط می‌روند. معظم‌له در جایی دیگر از عدالت اجتماعی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین و اصلی‌ترین خطوط در مکتب سیاسی امام یاد می‌کنند و معتقدند که باید عدالت اجتماعی و پُر کردن شکاف‌های طبقاتی در همه برنامه‌های حکومت، در قانون‌گذاری، در اجرا، در قضا مورد نظر و هدف باشد. به اعتقاد ایشان اگر ما بگوییم کشور را ثروتمند می‌کنیم، اما ثروت‌ها در گوشه‌ای به نفع یک عده انبار شود و عده کثیری از مردم نیز دست‌شان خالی باشد، با مکتب سیاسی امام نمی‌سازد. پُر کردن شکاف اقتصادی در بین مردم و رفع تبعیض در استفاده از منابع گوناگون ملی در میان طبقات مردم، مهم‌ترین و سخت‌ترین مسؤلیت است و همه برنامه‌ریزان، قانون‌گذاران، مجریان و همه کسانی که در دستگاه‌های گوناگون مشغول کار هستند، باید این موضوع را مورد توجه قرار دهند و یکی از مهم‌ترین شاخص‌های حرکت خود به حساب آورند. ایشان در تبیین سیاست‌های اقتصاد مقاومتی درباره عدالت اجتماعی می‌فرمایند: "از همه این شاخص‌ها مهم‌تر، شاخص

کلیدی و مهم عدالت اجتماعی است. یعنی ما رونق اقتصادی کشور را بدون تأمین عدالت اجتماعی به هیچ وجه قبول نداریم و معتقد به آن نیستیم. کشورهایی هستند که شاخص‌هایشان خیلی خوب است، مطلوب است، رشد اقتصادیشان خیلی بالا است؛ لکن تبعیض، اختلاف طبقاتی، نبود عدالت در آن کشورها محسوس است؛ ما این را به هیچ وجه منطبق با خواست اسلام و اهداف جمهوری اسلامی نمی‌دانیم. بنابراین، یکی از مهم‌ترین شاخص‌های ما، شاخص عدالت اجتماعی است. باید طبقات محروم از پیشرفت اقتصادی کشور به معنای واقعی کلمه بهره‌مند بشوند." (بیانات مقام معظم رهبری، ۱۳۷۹/۷/۱۴، ۱۳۸۳/۳/۱۸ و ۱۳۹۲/۱۲/۲۰).

- دوری از اقتصاد مبتنی بر ربا و تکاثر

در حدود ۹۰۰ آیه از قرآن، مباحث و مسایل اقتصادی به صورت مستقیم یا غیرمستقیم مطرح شده است. در قرآن، اهداف اقتصادی مانند عدالت اقتصادی، فقرزدایی و غیره، مبانی اقتصاد، محوریت انسان در منافع جهان، مالکیت حقیقی خداوند، تضمین روزی همگان، و اصالت آخرت، اصول اقتصادی مانند میانه‌روی و تعاون، همراهی اقتصاد با ارزش‌های الهی و اخلاقی و نفی ربا و غیره و نیز نظریه‌پردازی اقتصادی مانند تأثیر امور معنوی در رشد اقتصادی و غیره، مطرح شده است (رضایی، ۱۳۹۰: ۱۱). با توجه به آیات قرآن، اقتصاد و جمع‌آوری ثروت و ویژه‌خواری، هدف نیست، بلکه مقدمه رسیدن به اهداف عالی است. "ای اهل ایمان! یقیناً بسیاری از عالمان یهود و راهبان، اموال مردم را به باطل می‌خورند و همواره (مردم را) از راه خدا باز می‌دارند؛ و کسانی را که طلا و نقره می‌اندوزند و آن را در راه خدا هزینه نمی‌کنند، به عذاب دردناکی مژده ده" (توبه: ۳۴). از دیدگاه قرآن، سرمایه وسیله تولید و کار است. از این‌رو، نباید به صورت گنج ذخیره‌سازی شود یا وسیله رباخواری شود که مانع رشد اقتصادی است. «ای اهل ایمان! از خدا پروا کنید،

و اگر مؤمن هستید آنچه را از ربا (بر عهده مردم) باقی مانده رها کنید. و اگر چنین نکردید به جنگی بزرگ از سوی خدا و رسولش (بر ضد خود) یقین کنید» (بقره: ۲۷۹-۲۷۸).

مقام معظم رهبری به بحث اقتصاد سالم در تمدن نوین اسلامی عنایت دارند و از اقتصاد مبتنی بر ویژه‌خواری و ربا و تکاثر که آفت رشد اقتصادی است، به شدت نهی می‌کنند و پیوسته به قوه قضاییه درباره مقابله با ویژه‌خواری و رانت‌بازی، و به دولت‌ها در خصوص پیگیری اجرای سیاست‌های اقتصاد سالم تذکر می‌دهند. دلیل توجه بسیار به مبانی اقتصاد و مسایل پیرامون آن به منابع اسلام باز می‌گردد. به اعتقاد معظم‌له دو پایه اقتصاد اسلامی عبارتند از: «افزایش ثروت ملی» که کشور اسلامی باید کشور ثروتمندی باشد و اهداف والای خودش را در سطح بین‌المللی پیش ببرد. پایه دوم، «توزیع عادلانه و رفع محرومیت در جامعه اسلامی» است. (بیانات مقام معظم رهبری، ۱۳/۱۱/۱۳۸۵).

– اقتصاد مقاومتی

مقام معظم رهبری در چند سال اخیر بحث اقتصاد مقاومتی را مطرح کرده و از آن به‌عنوان روش مهمی در تغییر مسیر حرکت اقتصادی کشور یاد کرد. روشی که در برابر هجمه‌های غرب همانند سدی محکم و کار آمد شد. اعمال تحریم‌های یک‌جانبه و غیرقانونی همواره یکی از ابزارهای نظام سلطه برای وارد آوردن فشار به نظام جمهوری اسلامی بوده است که اندکی پس از پیروزی انقلاب اسلامی و تسخیر لانه جاسوسی، آمریکا قانون تحریم نظام جمهوری اسلامی را به اجرا گذاشت و در طول مدت ۴۰ سال نیز همواره بر حجم این تحریم‌ها افزوده است. در مقابل چنین رویکردی، مقام معظم رهبری بحث اقتصاد مقاومتی را مطرح نمودند. منظور از اقتصاد مقاومتی یک اقتصاد فعال و پویاست که در شرایط فشار و تحریم، زمینه

رشد و شکوفایی را ایجاد می‌کند. اقتصاد مقاومتی یک نظام اقتصادی است هماهنگ با سیاست‌های کلان سیاسی و امنیتی نظام اسلامی و برای مقاومت در برابر اقدامات تخریبی شکل می‌گیرد تا بتواند در برابر ضربات اقتصادی تحریم‌ها، مقاومت نماید و توسعه و پیشرفت خود را ادامه دهد.

مقام معظم رهبری با آگاهی کامل از جنگ اقتصادی دشمن و اهداف آن‌ها، به ارائه برنامه‌ها و الگوهای مناسب جهت مقابله با فشارها می‌پردازد. از جمله راهکارهای سازنده ایشان در این راستا، عبارتند از:

- الف- ایجاد کارآفرینی و افزایش بهره‌وری در تولید و حمایت از تولید ملی.
- ب- کاهش قیمت تمام شده تولیدات و ایجاد کیفیت بهتر و خدمات بیشتر.
- ج- اجرای طرح‌های کاهش اسراف و وابستگی به کشورهای خارجی.
- د- سیاست‌های مربوط به خودکفایی کالاهای اساسی و استفاده بیشتر از تولیدات داخلی و کاهش وابستگی به نفت.
- ه- مردمی کردن اقتصاد در راستای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی.

و- ایجاد شرکت‌های دانش‌بنیان (بیانات مقام معظم رهبری، ۱۳۷۲/۵/۱۲ و ۱۳۹۲/۱۲/۲۰).

نتیجه‌گیری

تمام اصول و محورهای جامعه اسلامی در درجه نخست بر مبنای شناخت انسان از خدا و خود و طبیعت استوار است. اسلام طالب موفقیت، ثبات، ماندگاری و سعادت انسان‌هاست و همه این‌ها به جز با خدا بودن راه دیگری ندارد. فهم و درک ماهیت انسان و شناخت نقش تعیین کننده او در ساختن جهان هستی از بن‌مایه‌های جوامع اسلامی است. نگرش به طبیعت و هستی نیز تأثیری عمیق در نحوه تنظیم ساختار

اجتماعی و نظام سیاسی و حکومتی دارد و با نگرش به تاریخ و رویدادهای آن، و کسب تجربیات موفق پیشینیان در راه اهداف تربیتی و شناخت قوانین حاکم بر جوامع و حکومت‌ها می‌توان ساختار جامعه اسلامی را به درستی بنا نهاد. مبنای دیگر جامعه دینی حق‌گرایی است که به معنای تطبیق و تنظیم تمام ساختارهای اجتماعی، اقتصادی و سیاسی بر معیار حقی ثابت، ابدی و زوال‌تبلور یافته از ایمان دینی است بر شالوده ایمان، تعهدات عقیدتی را سرلوحه اعمال، واکنش‌ها و حرکات خود قرار می‌دهد. خردورزی و عقلانیت نیز مهم‌ترین بن‌مایه سبک زندگی اسلامی است برای تشکیل یک مدینه فاضله و ایجاد امت واحده اسلامی باید عقل و خرد، معیار و ملاک باشد. همچنین، محوریت قوانین الهی از پیش فرض‌ها و مبانی امت اسلامی است و از جهت دیگر ارتباط معنوی، عاطفی و فکری جامعه با "ولی" همان پذیرش ولایت است که محور اساسی یک حکومت اسلامی است. در واقع، ولی (امام) عامل ارتباطی جامعه با نظام توحیدی است. روابط و مناسبات متقابل اجتماعی نیز یکی از بن‌مایه‌های حکومت دینی است. جامعه دینی جامعه‌ای است که روابط اجتماعی اعم از روابط اقتصادی و سیاسی و حقوقی و اخلاقی براساس دین و آموزه‌های آن تنظیم شده باشد. از دیدگاه مقام معظم رهبری در یک جامعه اسلامی ابعاد و رویکردهای گوناگون سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و امنیتی، همگی در جهت ایجاد فضایی است که انسان در آن فضا به لحاظ معنوی و مادی رشد کند. در مکتب سیاسی رهبری، هویت انسانی، هم ارزشمند و دارای کرامت است، هم قدرتمند و کارساز است. نتیجه ارزشمندی و کرامت داشتن این است که در اداره سرنوشت بشر و یک جامعه، آرای مردم باید نقش اساسی ایفا کند، همچنین، ارتباط بین دین و سیاست، معیار تشکیل یک جامعه اسلامی است. از نگاه رهبری فرهنگ سیاسی اسلامی ریشه در وحدت دین و سیاست دارد و هرگونه جدایی از دین آن را از هویت اصلی خود

تهی نموده، بی اعتبار می سازد. رهبر معظم انقلاب «احساس هویت و عزت اسلامی»، «الگوی اسلام ارائه شده در ایران» و «ایمان اسلامی و روحیه معنوی ملت ایران و حضور آنها در عرصه های مختلف و حساس کشور در سال های گذشته» را از مؤلفه های قدرت ملت ایران بر می شمارند. آنچه در پیام ها و فرمایشات مقام معظم رهبری مورد تأکید بوده و در واقع، ستون فقرات سیاست خارجی کشور در برخورد با استکبار را تشکیل می دهد، این است که در تعامل با کشورها و حضور فعال در صحنه سیاست خارجی هرگز نباید به اصول و مبنای انقلاب و نظام جمهوری اسلامی ایران کوچک ترین خدشه ای وارد شود؛ بلکه همواره باید «عزت، حکمت و مصلحت» نظام مورد توجه قرار گیرد و بر استقلال و عزت اسلامی و اجتماعی تأکید شود». در بحث رویکردهای فرهنگی حکومت اسلامی، رهبر معظم انقلاب، معتقد است، مجاهده علمی و شکستن مرزهای علم، چراغ راه حکومت اسلامی است. فردای بدون علم تاریک است. علم از دیدگاه ایشان سلطه آور است و جامعه صاحب علم را قدرتمند می سازد. ایشان به کار بردن الگویی مطابق با استانداردهای اسلامی و دینی را مدنظر داشته و عامل موفقیت جوانان و افراد دولت اسلامی و تحقق تمدن اسلامی را علم آموزی و به کارگیری الگویی دینی - اسلامی می داند و بر این مهم به عنوان یکی از شاخصه های فرهنگی تأکید دارد و در خصوص تأثیر کتاب، سینما و رسانه ها بر فرهنگ اسلامی معتقدند: اینک فرصت بی نظیری از حکومت دین و دانش بر ایران پدید آمده است که باید از آن در جهت اعتلای فکر و فرهنگ این کشور بهره جست. امروز کتاب خوانی و علم آموزی نه تنها یک وظیفه ملی، که یک واجب دینی است. و هنر سینما بلاشک یک هنر برتر است؛ یک روایت گر کاملاً مسلط که هیچ روایت گری تاکنون در بین این شیوه های هنری روایت یک واقعیت و یک حقیقت، تا امروز به این کارآمدی نیامده و یک هنر پیچیده و پیشرفته و متعالی. و با

توجه به نقش حساس صدا و سیما در تبیین زیرساخت‌های فرهنگی جامعه، همواره توجه مسؤولان آن سازمان محترم را به حساسیت جایگاه‌شان جلب می‌کند. از نظر امنیتی، در منظومه فکری مقام معظم رهبری امام خامنه‌ای نیروهای مسلح جایگاه ویژه‌ای دارند و معظم‌له برای نیروهای مسلح و کسانی که در این کسوت انجام وظیفه می‌کنند و به کشور خود و ملت خود خدمت می‌کنند، اهمیت خاصی قائلند و مجموعه نیروهای مسلح را برترین عامل در حفظ امنیت کشور می‌دانند. معظم‌له معتقدند که توجه ویژه به حضور و سهم نیروهای مردمی در استقرار امنیت و دفاع از کشور و انقلاب از طریق توسعه و تقویت کمی و کیفی بسیج مستضعفین و از بین بردن هرگونه عوامل جدایی نیروهای مسلح از مردم، از جمله عوامل اصلی تأثیرگذار در رابطه جامعه و نیروهای مسلح است که زمینه‌های اعتماد مردم به نیروهای نظامی و انتظامی را فراهم و باعث افزایش محبوبیت نیروهای مسلح در بین مردم شده و می‌تواند به رابطه جامعه (مردم) با نیروهای مسلح کمک و در نتیجه منجر به پشتیبانی مردم از نیروهای مسلح می‌گردد. در بعد اقتصادی، یکی از شاخصه‌های جامعه اسلامی در اندیشه مقام معظم رهبری، ایجاد رفاه عمومی برای مسلمانان به نحوی عادلانه است. ایشان در بیانات خود به این موضوع مهم توجه بسیاری داشته و به مسؤولان کشور و حاکمان اسلامی توصیه نموده است که برای آسایش، امنیت روحی و روانی و اقتصادی مردم باید بیشتر تلاش کنند. بدون شک رفاه عمومی از لوازم و زمینه‌های قوام حکومت اسلامی است. معظم‌له در جایی دیگر از عدالت اجتماعی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین و اصلی‌ترین خطوط در مکتب سیاسی امام یاد می‌کنند و معتقدند که باید عدالت اجتماعی و پُر کردن شکاف‌های طبقاتی در همه برنامه‌های حکومت، در قانون‌گذاری، در اجرا، در قضا مورد نظر و هدف باشد. مقام معظم رهبری به بحث اقتصاد سالم در تمدن نوین اسلامی عنایت دارند و از

اقتصاد مبتنی بر ویژه‌خواری و ربا و تکاثر که آفت رشد اقتصادی است، به شدت نهی می‌کنند و پیوسته به قوه قضاییه دربارهٔ مقابله با ویژه‌خواری و رانت‌بازی، و به دولت‌ها در خصوص پیگیری اجرای سیاست‌های اقتصاد سالم تذکر می‌دهند. همچنین، مقام معظم رهبری در چند سال اخیر بحث اقتصاد مقاومتی را مطرح و آن را به‌عنوان روش مهمی در تغییر مسیر حرکت اقتصادی کشور یاد کرد. روشی که در برابر حجم‌های غرب همانند سدی محکم و کار آمد شد.

منابع

- قرآن کریم
- اکبری، مرتضی (۱۳۹۰). درآمدی بر آموزش در اسلام و ایران، ایلام: انتشارات جوهر حیات.
- بی‌آزار شیرازی، عبدالکریم (۱۳۶۳). رساله نوین امام خمینی (ره)، تهران: موسسه انجام.
- خامنه‌ای آیت‌الله، سید علی (۱۳۵۴). طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن، قم: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
- خمینی، امام (ره)، سید روح الله (۱۳۷۷). شرح چهل حدیث، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی ره، (۱۳۶۸). صحیفه امام، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی.
- رستمی‌پور، سجاد (۱۳۹۷). اندیشه سیاسی مقام معظم رهبری، تهران: مؤسسه فرهنگی هنری مرکز اسناد انقلاب اسلامی.
- رضایی اصفهانی، محمد علی (۱۳۹۰). کارنامه اسلام، تهران: مؤسسه انتشارات امیرکبیر.
- زرین کوب، عبدالحسین (۱۳۷۵). در قلمرو وجدان، تهران: انتشارات سروش.
- دلشادتهرانی، مصطفی (۱۳۷۷). سیری در تربیت اسلامی، تهران: مؤسسه نشر و تحقیقات ذکر.
- سروش، عبدالکریم (۱۳۷۲). فربه تر از ایدئولوژی، تهران: مؤسسه فرهنگی صراط.
- طباطبایی، محمدحسین (۱۳۷۴). المیزان فی تفسیر القرآن، مترجم: محمد باقر موسوی همدانی، قم: دفتر انتشارات اسلامی.
- فیض کاشانی، محمدحسن (۱۳۶۱). کتاب‌العلم (ارزش دانش و دانشمند در اسلام)، ترجمه: اسدالله ناصح، بی‌نا.

- قربانی، زین‌العابدین (۱۳۷۰). تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی، تهران: انتشارات دفتر فرهنگ اسلامی.
- کلینی رازی، ابوجعفر محمدبن یعقوب (بی تا). اصول کافی، تعلیقات محمد آخوندی، تهران: انتشارات حیدری.
- مطهری، مرتضی (۱۳۷۰). مجموعه آثار استاد شهید مرتضی مطهری، تهران: انتشارات صدرا. (۱۳۷۹) پیرامون انقلاب اسلامی، تهران: انتشارات صدرا.
- مصباح یزدی، محمدتقی (۱۳۷۷). خودشناسی برای خودسازی، قم: انتشارات مؤسسه امام خمینی.
- مکارم شیرازی، ناصر (۱۳۷۴). تفسیر نمونه، تهران: انتشارات دارالکتب الاسلامی.
- معینی پور، مسعود و رضا لکزایی (۱۳۹۱). ارکان امت واحده و تمدن اسلامی از دیدگاه امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری، فصلنامه علمی - پژوهشی مطالعات انقلاب اسلامی، سال نهم، شماره ۲۸.
- بیانات مقام معظم رهبری، برگرفته از سایت www.khamenei.ir

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی